

[شری صاحبہ خلیل الرحمن]
 مسودہ دیکھ لے مقدس مقامات کے
 تمام معن دھانہ کی سہولت نہ
 ہی جائز تو ہود، آبادی ۷۴۰ کے
 ساتھ، حداں نا انصافی تصور کیا
 جائے ۔ اسکے علاوہ ہندوستان کے
 مکانات دیکھوں لے دیاں ہیں بھروسے
 ہوئے، بیاط - لکھنؤ بیاط موجود ہے ۔
 اسی علاقوں کے عازمیں حج کو بھی
 منکر مخطوبہ اور مکانہ سفر، سفر
 منت سہولت حاصل ہے ۔ اسکے
 بھی دھانہ کی بارے دم کی
 اندازی سے مددگار قریبیں ۔
 ہود، آبادی ۷۴۰ کو دھانہ کے
 بارے پھٹکیں ایک ہزار دو ہزار
 پڑک تراویث کے لذوم کو برخاست
 کیا جائے ۔ میں وزارت خارجہ
 ہمیوں تھے ہذا ہے مطالبوں کرنا ہوں
 گے، اسی سلسلے میں میدانوں
 حج کے ممکن ہمیں کو خصوصی
 ہدایات ۔ ۔ ۔

Allocation of more funds for expeditious completion of Indira Gandhi Canal in Rajasthan

شی مंबار لالہ پंڈاڑ (rajस्थान) :
 اپس سب سے مہوہدی، اس ویژے اعلیٰ کے
 کے دھارا آپ کے مادھیم سے بھارت سُنکار،
 جل سُنساڑن مانکاریلی اور پاریوں نا
 مانکاریلی کا ایمان آکرپیت کرنا چاہونگا ।
 بھارت وارث کے پشیبمی-بھٹاگ راجस्थान
 پردیش اور ویژے کر پشیبمی راجسْथान
 کے لیए بھارت وارث کے نوں نیمیکرتا
 سوگھی پ्रधان مانکاریلی پوں جواہر لالہ جی
 نہ رکھ نے پے جل اور سیچاہی کی سامسیا
 کا نیواران کا نے کے ٹدے دیش سے راجسْथान
 نہ رکھ پاریوں نا سن 1958 میں روپے
 66.46 کروڑ کی لامگت سے سن
 1968-69 کی آبادی میں سامپورن کرنا
 کی بناہی ہی ۔ اس پاریوں نا کی
 لامگت سامیت پر بہتی گئی جو
 اُوں تک پ्रا رم سے 30 میلہ بھیک

ہوکر دی ہجاء کر رکھ کی ہو گئی
 اور فیر بھی پوری نہیں ہو پائی ہے
 پاریوں نا کے پرا رم کی پریم دشک
 کیکل پانچ کروڑ پریم، دیتی دشک
 میں کیکل 15 کروڑ پریم پریم اور
 دشک میں 30 کروڑ پریم کی لامگت
 سے اس پاریوں نا کا کاریں بھلکر
 بھر و جات سے کل آٹا چال سے چل رہا
 ہے اور یادی یہی گاتی رہی تو نہ جا
 کہ تک یہ پوری ہو پائی گی ۔ لامگت
 ہے کہ یہ پاریوں نا درپیڈی کا چیز سے
 بن گئی ہے । کیکل راجسْथान پر ہے
 آرٹیک بھار ہال اسکے بھلکر سے اس
 پاریوں نا کو سامپورن ہونا بھلکر
 اسکے سا لگ رہا ہے । اور ہسپیلہ
 راجسْथान سرکار نے ویشکھ بیک سے آر
 سی کاروڑ کی راشی کا ٹھن دیکھنے کے
 لیए ہنڈیہ سرکار کو اک پروجے کی
 پیڈا ہے وہ بھی تک ویکھا رہی ہے ।
 اس پاریوں نا کے پورن کرنے کے
 سوگھی پریم مانکاریلی ہندر
 گاندھی جی نے کاکی ہنچی دیکھی ہے
 اور بھتیماں نیوجوان پریم مانکاریلی
 بھی راجیہ گاندھی جی بھی اس پاریوں نا
 کو شیڈا تھیڈی پورن کرنا کے لیए
 نیدھن دیتے ہوئے آرٹیکت پن راشی بھی
 ٹپلیک کر رہے ہیں । پرانٹو ہس پاریوں نا
 پر لگے پریم اسٹنیک اسیکاری گپ
 اور راجیہ سٹر پر کاریکت سامدھیت جن
 پریمیتی گپ کا جس سامپورن بھاونا
 سے یوگدان ہونا چاہیے اس کا وہ نہیں
 ہو رہا ہے । اس پاریوں نا کا نامکاران
 ہندر گاندھی نہ رکھ پاریوں نا کے پشکار
 کاریں میں گاتی آیا ہے اور پریم چرخ
 پورا ہو گیا ہے । دیتی دشک میں سہاگیک
 نہ رکھ اور نالوں کا نیمیکن ہونا چاہیے ہے ।
 اسکے ساتھ ہی نہ رکھ بھی کی کاشت
 کے لیए آرٹیکن بھی نگاہ سا ہے । بھاری
 نادا د میں آرٹیکن کے لیए آرٹیکن
 پن کا لامگت کمیشنر کے پاس
 لامگت ہے اور بھی کا آرٹیکن نہیں
 ہونے کے کاریں پاریوں نا کا ٹدے دیش
 پر رکھنے کا رکھا ہے । اس پاریوں نا
 کے لیए پورا جل سرکاری کرنا کے ٹدے دیش
 سے مانکاریلی پریم مانکاریلی
 بھی نے پنجاب اکاڈمی کے دھارا بھی راجسْथान
 کا سامپورن ہت سرکھیت رکھا ।

परन्तु सिंचाई के लिए जल का पर्योग नहीं होने से राजस्थान-वासियों ने पूरा लाभ नहीं मिल पा रहा।

इस परियोजना के प्रथम चरण पूरे होने पर भी इस नहर की जल की बहाव क्षमता तो 18 हजार द्यूसिक फिट है वह भी पूरा पानी इस नहर में उपलब्ध नहीं हो रहा है क्योंकि आंधी और तूफान से इस मूँछ नहर का लगभग आधा भाग रेत से भर गया है और पानी के वृत्तमान बहाव की क्षमता केवल 10 हजार द्यूसिक फिट ही रह गई है। रेत इतने लम्बे अरसे से भरी हुई है कि उस पर चास उग कर मवेशी का चरना प्रारम्भ हो गया है। मूँछ नहर की सफाई समय पर नहीं होने के कारण पानी का बहाव कम हो गया है। नहर की सफाई के लिए अतिरिक्त धन की आवश्यकता होती है जो राजस्थान सरकार के बश का रोग नहीं रहा है।

राजस्थान का पश्चिमी भाग ऐ पूरे भारतवर्ष में छाताल से सबसे अधिक पीड़ित होता रहा है। वहां पर पेय जल की भी समस्या इतनी गम्भीर है कि अनश्वित एवं मवेशी का जिन्दा रहना दुश्वार हो गया है। मूँछ नहर से जोधपुर तक पेय जल व सिंचाई के लिए जल उपलब्ध कराने के लिए लगभग 200 किलोमीटर नहर का निर्माण होना है जिसके लिए राज्य सरकार ने सन् 1989-90 तक की प्रवधि निर्धारित की है। परन्तु कायं की गति को देखते हुए ऐसा लगता है कि इस अवधि में पेय जल भी जोधपुर सम्मान को मिलना लगभग असम्भव सा दीख रहा है।

अतः आपके माध्यम से भारत सरकार जल संसाधन मंत्रालय एवं परियोजना मंत्रालय से निवेदन करना चाहेंगा कि इस परियोजना को पूरी करने के लिए अतिरिक्त धन केन्द्र द्वारा आवंटित किया जाए कायं को पूरा करने के लिए मिलटी का सहयोग प्राप्त किया जाए और इस विशाल परियोजना की लम्बी अवधि को देखते हुए पूर्व में राजस्थान

सरकार का जो अनुरोध इस परियोजना को केन्द्रीय परियोजना घोषित करने का ठन्डा डाऊन कर दिया गया था उस पर पुनर्विचार का इस परियोजना को केन्द्रीय परियोजना घोषित कर अतिश्चिन्न पूरी कराई जाए। अगले सब में इस परियोजना के संबंध में अल्पकालिक चर्चा कराई जाए। अन्त में ये इस परियोजना का संलेप विवरण इस वदे के माध्यम से कह कर अपनी बात समाप्त करता है:-

नहर ने कहा था लहकेनी धरती भी राजस्थान की

जब बांह जुड़ेगी हिमगिरि से तपते हुए रेगिस्तान की।

जो व्यास बझाती बजर की जीवन में हरेरो हो जाती।

वो तीससाल से "इन्दिरा नहर"
सुखी है कथा निर्माण की॥

मेरी इन भावनाओं को उपरोक्त पद में उल्लेखित करने में मेरे साथी सांसद श्री बेकल "उत्साही" के सहयोग के लिए मैं उन्हें धन्यवाद देता हूँ। आपने मझे इस विषय पर विशेष उल्लेख देने का जो समय दिया उसके लिए आपको बहुत-बहुत धन्यवाद।

डॉ. अब्दरार अहमद खान (राजस्थान) : उपसभाध्यक्ष महोदय, मैं भी इसका समर्पन करता हूँ और आपने आपको इससे एसोसियेट करता हूँ।

उपसभाध्यक्ष (धो सत्य प्रकाश मालवीय) : आप तो पहले यहां थे ही नहीं। आपको पहले यहां होना/ चाहिये था।

Lock-out in Titagarh Paper Mills

श्री मोहम्मद अलीन : (पश्चिमी बंगाल) : मैं आपके जन्मे हुक्मते हिन्द की तवज्ज्ञाह टीटागढ़ पेपर मिल की तरफ हिलाना चाहता हूँ।